

яттям незалежності України. Тому на думку В. Кравченко, початок сучасного конституційного процесу пов'язується з прийняттям Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. [6, с. 73]. А ось інші вчені дотримуються іншої думки. Вони вважають, що новітній етап конституціоналізму в Україні почався з прийняттям Конституції України 28 червня 1996 року. Отже, А. Крусян зазначає, що «сучасний період розвитку науково-практичної парадигми конституціоналізму характеризується здійсненням конституційних перетворень (реформування) в Україні», які вже відбуваються після прийняття Конституції України [7, с. 43, 61].

Отже, науковці пропонують різні визначення конституціоналізму, адже це складне явище в юридичній науці. На думку багатьох вчених початок формування вітчизняного конституціоналізму був пов'язаний козацько-гетьманською державою, але розвиток новітнього вітчизняного конституціоналізму безперечно розпочався після прийняття Конституції України 28 червня 1996 року.

1. Савчин М. В. Конституціоналізм і природа конституції : монографія / М. В. Савчин. Ужгород : Ліра, 2009. 372 с.
2. Словська І. Є. Український конституціоналізм: етапи становлення і розвитку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / І. Є. Словська. Київ, 2004. 213 с.
3. Конституційне право України : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. Київ, 2002.
4. Мироненко О. М. Історія української конституції. Київ : Ін Юре, 1997.
5. Журавський В. Козацький конституціоналізм і його роль в еволюції вітчизняного парламентаризму. Вісник Академії правових наук України. 2001. № 2.
6. Кравченко В. В. Конституційне право України : навч. посіб. / В. В. Кравченко. Київ : Атіка, 2007. 592 с.
7. Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм : монографія / А. Р. Крусян. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 560 с.

Юшкевич Олена Геннадіївна
доцент кафедри теорії та історії
держави і права факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПОНЯТТЯ «ДИТИНА» В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Поступовий розвиток суспільства вимагає особливого ставлення саме до дітей через неспроможність ними захистити себе самостійно, розуміння суспільством їх інтересів, потреб, запитів, проблем, психоемоційних та інших факторів. Складність реалізації цих особливостей полягає і в тому, що права людини та права дитини знаходяться в різних сферах та поширюються на різні категорії людей, що спонукає до створення окремого дієвого механізму щодо захисту саме прав дитини. Отже, повний і всебічний розвиток особистості дитини, створення всіх необхідних умов для реалізації та захисту її прав та свобод, як для найперспективнішої частини населення – пріоритетне завдання будь якої сучасної демократичної та правової держави [1, с. 3].

Визначення поняття «дитина» змінюється в залежності від культурних особливостей кожної країни. Але пріоритет у цій сфері залишається за національними законодавствами.

Поняття дитини в праві є надзвичайно важливим, оскільки дитина є суб'єктом права, реалізує свої права та обов'язки в правових відносинах, має правосуб'єктність, яка включає правоздатність (зумовлена правом здатність суб'єкта права володіти суб'єктивними юридичними правами та юридичними обов'язками), дієздатність (зумовлена правом здатність особи своїми діями (бездіяльністю) набувати суб'єктивних прав та юридичних обов'язків), здійснювати та припиняти їх), деліктоздатність (зумовлена правом здатність особи нести юридичну відповідальність за здійснені нею правопорушення). Об'єм правосуб'єктності залежить від віку дитини.

Крім того, вступаючи в правовідносини щодо притягнення до адміністративної чи кримінальної відповідальності, дитина стає спеціальним суб'єктом правопорушення, зокрема є фізичною осудною особою, що вчинила у віці, з якого може наставати юридична відповідальність, правопорушення (злочин), має додаткові спеціальні (особливі) ознаки – вік до 18 років [2, 3].

Аналіз чинного законодавства дозволяє зробити декілька висновків.

По-перше, лише два закони України надають визначення поняття «дитина»:

- особа віком до 18 років [4];

- особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно із законом вона не набуває прав повнолітньої раніше [5, 6].

По-друге, попри зазначення терміну «дитина» у змісті, відсутнє визначення «дитина» у Конституції України [7], хоча у розділі II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» термін «дитина» згадується у ст. 52 Конституції України, що встановлює рівність дітей у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони в шлюбі чи поза ним; у ст. 51 Конституції України, що містить норми про обов'язок утримання батьками дітей до їх повноліття й обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків; Сімейному кодексу України, хоча вказано, що правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття [8]; Цивільному кодексу України [9], хоча зазначено, що наприклад, відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 1200 Цивільного кодексу України шкода відшкодовується дитині - до досягнення нею вісімнадцяти років.

По-третє, поряд із поняттям «дитина» законодавчі акти містять поняття «малолітня особа» та «неповнолітня особа», де «малолітня особа»:

- дитина до досягнення нею чотирнадцяти років [8, 9];

«неповнолітня особа»:

- дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [2, 3, 8, 9].

Підсумовуючи можна сказати, що поняття «дитина» регулюються нормами різних галузей права. Категорію осіб, які не досягли повноліття, 18 років, визначають терміном «дитина».

В законодавстві існує термінологічна багатоваріантність: неповнолітній, малолітній, дитина. Усі ці визначення мають своє теоретичне обґрунтування, при цьому варто розуміти, що між ними не можна ставити знак рівності, ці визначення необхідно розрізняти. До суттєвих ознак зазначених термінів належать вікова категорія та галузева належність відносин, у яких суб'єктом є дитина.

1. Губаль, Юдіта Василівна. Конституційно-правовий статус дитини в Україні та Угорщині: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. Наук : 12.00.02 / Губаль Юдіта Василівна ; Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т» М-ва освіти і науки України. Ужгород, 2015. 207 с.

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 02.01.2021).

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 02.01.2021).

4. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 № 2235-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#n8> (дата звернення 02.01.2021).

5. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text> (дата звернення 02.01.2021).

6. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення 02.01.2021).

7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 02.01.2021).

8. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n46> (дата звернення 02.01.2021).

9. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 02.01.2021).